

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

งานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี เป็นงานสถาปัตยกรรมประจำชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงคุณค่าของงานที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของสังคมที่สืบเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และต่อเนื่องมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน โดยงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีดั้งเดิมจะมีลักษณะเป็นอาคารที่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลัก โดยจะปรากฏอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ งานสถาปัตยกรรมเพื่อการเคารพบูชา ไม่มีการใช้สอยพื้นที่ภายใน ได้แก่ พระเจดีย์ สถูป อนุสาวรีย์ ฯลฯ และงานสถาปัตยกรรมที่มีการใช้สอยพื้นที่ภายใน ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ หอพระไตรปิฎก พระราชวัง ฯลฯ

งานสถาปัตยกรรมไทยได้มีพัฒนาการต่อเนื่องจนมาถึงในสมัยตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา บ้านเมืองได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในด้านต่างๆ ชาวต่างชาติโดยเฉพาะในแถบประเทศตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในสังคมและการเมืองภายในประเทศอย่างมาก การพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมตะวันตกและการพัฒนาบ้านเมืองสู่ความทันสมัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านการเมือง สังคม การศึกษา ฯลฯ การพยายามพัฒนาบ้านเมืองให้เป็นไปตามแนวทางของประเทศตะวันตก โดยการว่าจ้างชาวตะวันตกเข้ามาทำงานในองค์กรต่างๆ ในด้านสถาปัตยกรรมได้มีการว่าจ้างช่างชาวตะวันตกเข้ามาออกแบบสถาปัตยกรรม เหล่านี้ส่งผลให้ลักษณะของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามไปด้วย เป็นต้นว่าแต่เดิมมีใช้เฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์เป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันมีการใช้สอยเพิ่มขึ้นเป็นอาคารสาธารณะ เช่น หอสมุด พิพิธภัณฑ์ อาคารทางราชการ ฯลฯ ความต้องการในการใช้พื้นที่เปลี่ยนแปลงไป มีความต้องการพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น ทำให้อาคารต้องมีขนาดกว้างใหญ่ สลับซับซ้อนกว่าเดิม รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีจึงมีการนำมาใช้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ก่อกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาที่เข้าสู่ระบบที่เป็นแบบสากลมากยิ่งขึ้น ทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีก็ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่นกัน โดยการศึกษางานสถาปัตยกรรมไทยได้เปลี่ยนจากแบบเดิม คือการถ่ายทอดความรู้ในหมู่ที่เป็นช่างในราชสำนักมาสู่การศึกษาในสถานศึกษาแก่บุคคลทั่วไป โดยมีทั้งการศึกษาจากงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีดั้งเดิมและการศึกษาสถาปัตยกรรมที่กล่าวกันว่าเป็นแบบสากล ตามลักษณะการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมมีความหลากหลายตามประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มมากขึ้น งานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีทั้งงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่ปฏิบัติตามกระบวนการและระเบียบวิธีที่มีมาแต่เดิม โดยได้ปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบและวัสดุที่มีใช้ในปัจจุบัน และงานสถาปัตยกรรมไทยที่ใช้แนวคิดของผู้ออกแบบโดยมิได้คำนึงถึงกระบวนการและระเบียบวิธีที่มีมาแต่เดิมหรืองานสถาปัตยกรรมไทยที่นำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเดิมมาใช้อย่างไม่เหมาะสม

ในการศึกษาเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ นั้น มีปัจจัยที่จะต้องคำนึงถึงอยู่หลายประการด้วยกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเดิมนั้นมีความเรียบง่ายในการใช้สอย มีรูปแบบของผังพื้นและลักษณะทางโครงสร้างที่ตรงไปตรงมา พร้อมทั้งการประดับตกแต่งที่วิจิตรงดงาม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ที่ต้องการความ

สลับซับซ้อนทั้งด้านการใช้สอยอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะทางโครงสร้าง ทำให้เกิดปัญหาในการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาใช้กับอาคารขนาดใหญ่อย่างไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาเพื่อออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาโดยเน้นตามประเด็นดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้ได้รูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยขนาดใหญ่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ และมีความสอดคล้องกับลักษณะทางโครงสร้างที่มีความสลับซับซ้อน ตามรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่เหมาะสม

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทางผู้ทำการศึกษาจึงได้เสนอแนะทำการศึกษารื่อง “การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ เพื่อการออกแบบอาคารหอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เหมาะสมของสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ และเพื่อเสนอแนะงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงมูลเหตุความเป็นมาและประเภทของอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่
- 1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆและแนวความคิดในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่
- 1.2.3 เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างและรูปแบบที่เหมาะสมของอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ในปัจจุบัน
- 1.2.4 เพื่อสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในด้านต่างๆได้
- 1.2.5 เพื่อศึกษาพัฒนาการในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ศึกษางานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ประเภทอาคารหอประชุมและศาลาการเปรียญ

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาอาคารที่นำมากรณีศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) มีลักษณะที่แสดงออกถึงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยประเพณีอย่างครบถ้วน
- 2) มีรูปทรงที่งดงาม สมเป็นอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยที่ดี และเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่งในการศึกษาต่อไปได้
- 3) เป็นอาคารที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

1.4.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของอาคารสถาปัตยกรรมประเพณีขนาดใหญ่ ประเภทอาคารหอประชุมและศาลาการเปรียญขนาดใหญ่ โดยทำการศึกษจากข้อมูลภาคเอกสาร และการสำรวจภาคสนามโดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมในเรื่องของ

- 1) ประวัติความเป็นมาของอาคาร และมูลเหตุในการสร้างอาคาร
- 2) รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและรูปแบบการวางผังพื้นที่ใช้สอย
- 3) ลักษณะทางโครงสร้างและรายละเอียดสำคัญของโครงสร้าง
- 4) สัดส่วนของอาคารและองค์ประกอบต่างๆที่สำคัญ

1.4.2 การจัดลำดับข้อมูลที่ได้ โดยนำเอาข้อมูลเบื้องต้นมาทำการแยกแยะ จัดกลุ่มและแบ่งประเภท แล้วทำการแปลงข้อมูลที่ได้ให้เป็นข้อมูลที่สามารถทำการวิเคราะห์ต่อไปได้

1.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล ทำการวิเคราะห์ลักษณะของอาคารที่นำมาเป็นกรณีศึกษา โดยเน้นศึกษาในเรื่องของลักษณะสัดส่วนของอาคารและการลดทอนขนาดความใหญ่โตของอาคาร และทำการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของลักษณะทางโครงสร้างและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้น ตลอดจนเปรียบเทียบลักษณะของอาคารสถาปัตยกรรมประเพณีขนาดใหญ่ต่างๆ ที่นำมาเป็นกรณีศึกษา

1.4.4 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาตามประเด็นต่างๆที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ที่เหมาะสม ตลอดจนสัดส่วนของอาคารที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และพัฒนาการของรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อทำให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจในเรื่องการออกแบบอาคารให้มีสัดส่วนและองค์ประกอบที่เหมาะสมกับงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ได้

1.5.2 ทำให้เข้าใจถึงแนวความคิดและปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่

1.5.3 ทำให้เข้าใจถึงพัฒนาการของรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงในยุคปัจจุบันได้

1.5.4 เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีขนาดใหญ่ให้มีความงดงามและถูกต้องเหมาะสมตามลักษณะสถาปัตยกรรมไทยอย่างครบถ้วน